

Víctor Català, «La solitud», publicat a la revista empordanesa *L'Avi Muné*, 23 de juliol del 1928. (Reproduït a Margarida Casacuberta, *Víctor Català, l'escriptora emmascarada*, L'Avenç, 2020)

La solitud té tantes bellesa i atractius com la més saborosa companyia. La companyia és tota suavitats i esplendències, tota vivesa de llum i harmonies: la solitud és més obaga, té els matisats ombrívols de les grans fondalades, l'encís soberg i ple de fortitud de les coses feréstegues. En les sonoritats clares i plaents, en la companyia, l'esperit s'hi delecta i s'hi ensopeix en dolça somnolència; en el silenci august de la solitud, l'esperit s'hi endinsa, s'hi enfonsa, s'hi precipita, s'hi desploma, amb l'ardidesa heroica, àvida de misteri grandiloqüent, dels exploradors d'avencs, i és tan sols en aquest silenci pregon, absolut, on queden xuclats i fosos tots els vans sorolls del món extern, que un hom hi sent brunzir el ressò de les veus internes, de les veus meravellosament remotes de la preexistència de l'avior, del germen i de l'entranya de totes les coses; les veus del nostre passat-tenebra, pare del nostre present fúlgid i enlluernador; les veus de l'enllà d'enllà de la vida coneguda... i també el batec incert, l'extremidud, el gemec ofegat de la vida no nada, de la vida que va a revelar-se, esberlant dolorosament l'esclofolla materna. És en aquest silenci august de la solitud, en son ombra nocturnal, on nimba el *pressentiment*, l'auguri sapientíssim, guiatge i ensinistrament de la futura ciència certa, de les veritats esdevenidores. I entre els ordres de veus en la solitud —les del passat, les del pervindre— l'ànima es troba més acompanyada que enmig de la companyia més dilecta o més nombrosa.

I, amb tot, l'home modern, acorralat, obsedit pels afalacs i encisaments de la companyia, hi davalla poques vegades a les seves solituds silencioses, i poques vegades les escolta les veus que li venen del lluny incert, inconegut, de les bandes de l'origen i de la fe... Rarament li escau la ventura de sentir-se viure a si mateix en totes les coses i a totes les coses vivint amb ell. Deixa, per contra, que els dies fugin sobre son cap com voleiades d'ocells de pas, que soscavin el roquer de l'existència, mateix que corrents sordes, les ocurrències del menut viure quotidià, i entre aquell vol ineficaç i aquesta destrucció apagada, entre aquell no guany i aquesta pèrdua, l'esperit sovint renyit amb son destí, estrany a si mateix, exiliat de son centre real i propi, se li morfon i acluca, xorc, improductiu, amortallat en vida.

Oh, petit amic, que encara estàs en temps de desfer les marrades, de rescabalar-te

dels passos perduts, no et deixis encadenar per la dolça enartadora, i qualque volta —quan et sentis massa afeblit i vacil·lant, massa poruc de ser tu mateix i de tot el que et volta—, fuig dels seus braços rosats i lluminosos i refugia't en l'ombra propícia i sagrada de la teva solitud! Jo et responc que no hi ha bany més plaent i restaurador que ella per a qui no sia una pura bestieta del Senyor.